

21 juli 2019

ROEPEN EN KLAGEN – WACHTEN EN VERWACHTEN

Bijbellezing: Habakuk 1,1 – 2,4

De opzet van de preek:

1. De betekenis van Habakuk 1 en 2.
2. Wat zegt dit over God?
3. Wat zegt dit over u en mij?

Habakuk 1 en 2

Habakuk heeft het erg zwaar gehad als profeet. Zonder inleiding, zonder dat wij iets horen over de tijd, plaats, of over de persoonlijke situatie van Habakuk, begint Habakuk gelijk met zijn indringende roep tot God: 'HEERE, hoelang roep ik om hulp en luistert U niet?' Het is een aanklacht tot God: 'ik roep tot U: geweld! En U verlost niet...' Habakuk begrijpt gewoon niet wat er gebeurt in zijn tijd, te midden van zijn volk. Er is onrecht. Groot onrecht. Uitbuiting, corruptie, zelfverrijking. Maar ook afgodendienst. En het lijkt God niets te deren. Want God laat totaal niets van Zich horen. God Die in de Thora zo duidelijk had gewaarschuwd. God Die had bedreigd met allerlei straffen en straffend ingrijpen. Maar waar is God dan nu? Hoort God die uitgebuite mensen wel zuchten? Hoort Hij die kansloze mensen wel roepen? En steekt het Hem niet dat er weer allemaal afgoden uit de kast worden gehaald om voor te knielen? Habakuk zegt (vers 4): 'daarom verliest de wet (de Thora) zijn kracht en komt het recht nooit meer tevoorschijn.' Als God het allemaal maar toelaat..., ja, dan zal die Wet (Thora) van God op den duur wel helemaal een papier tijger worden... Hoe kan God dit zomaar laten gebeuren bij Zijn volk dat Hij uit Egypte heeft bevrijd en gezegend heeft met heilzame wetten?

Ter info: In de tijd van Habakuk (2 Koningen 23-24) was zowel de binnenlandse politiek als de buitenlandse politiek een drama. Het was allemaal corruptie, uitbuiting, koningen die druk bezig zijn bondjes te sluiten, wat vervolgens gefinancierd moet worden door de gewone man in Juda. En daarom roept Habakuk: 'ziet U dat niet?!' 'Hoelang roep ik om hulp? Ik roep 'geweld!' Maar God roept niets terug...

Maar toch: God antwoordt. Dat is het volgende stukje uit Habakuk 1 (vers 5 t/m 11). God antwoordt en zal ingrijpen. Hoor maar: *'zie, Ik doe de Chaldeeën opstaan, dat grimmige en onstuimige volk, dat de breedten van de aarde doorkruist om woningen in bezit te nemen die niet van hem zijn. ⁷Schrikwekkend en ontzagwekkend is het. Zijn recht en zijn hoogheid gaan van hem uit.'*

Is dat Gods antwoord? God beantwoordt het geweld en het onrecht in Juda... met nog veel meer geweld en onrecht van een nieuwe buitenlandse overheerser? Is dat het antwoord op de roep van dat arme gezin in Bethlehem en die kansloze fabrieksarbeider in Jeruzalem? Het antwoord is dat heel het volk zal kermen onder het nietsontziende wrede regime van de Chaldeeën? Geen richter of redder, maar een heidense machthebber die spot met de God van de joden drijft en bekend staat om zijn gruwelijke wreedheid?

Habakuk is verbijsterd... En daarom roept hij het nog een keer uit, nog indringender...: Vers 12: *Bent U niet van oudsher de HEERE, mijn God, mijn Heilige?* Met andere woorden: hoe kunt U dit in Uw heiligheid doen? ... ¹³*U bent te rein van ogen om het kwade aan te zien, moeie kunt U niet aanschouwen.* ... Als U het onrecht niet aan kunt zien..., hoe kunt U dan *dit* aanzien, wat U nu Zelf doet? ... Heere..., dit kan toch niet Uw bedoeling zijn...? Dit wilt U toch niet?

Ik vind dit zo indrukwekkend om te lezen..., hoe Habakuk hier zo mee worstelt..., hoe hij worstelt met God... Hij laat God

niet gaan - 'ik leg mijn verantwoordelijkheid als profeet bij deze neer' - nee, Habakuk houdt God vast. Hij houdt God vast aan Zijn eigen woorden, aan hoe God Zichzelf al de eeuwen door heeft gepresenteerd, als de heilige God, de God van recht en gerechtigheid, de God van trouw en barmhartigheid. ..

Waarom vind ik dit zo indrukwekkend om te lezen? Ja, misschien had ik wel uit frustratie of teleurstelling het geloof aan de kant gezet. Of was ik blijven steken in het 'er is wel iets, maar verder houd ik mij er niet meer mee bezig.' Maar Habakuk die houdt vast. Die houdt God vast. Misschien dat Habakuk 1 dus mij wel zo raakt, omdat ik Habakuk bewonder. Zijn vasthoudendheid, maar ook hoe open en vrij hij tot God spreekt. Wat mooi om zich zo tot God te uiten!

Maar misschien dat dit eerste hoofdstuk van zijn boek mij ook wel raakt, omdat Habakuk 1 zo heel erg herkenbaar is. De vragen van Habakuk zijn toch soms gewoon je eigen vragen? Hoe lang HEERE? Waarom HEERE? ... Waarom blijft het van Uw kant soms zo akelig stil..., laat U niets van U horen, HEERE? Neem nu dat onrecht dat maar door blijft gaan... Op massaschaal in landen als Jemen, Syrië, Noord-Korea, Venezuela... Maar ook die individuele verhalen in ons eigen land: die verkrachting en moord op dat meisje. Die oplichting van die kwetsbare oude man. Die opgestoken middelvinger naar die hulpdiensten. Hoe lang HEERE? Waarom gaat het hele wereldgebeuren zo, zo-schijnbaar-zonder-God door? Juda ingeklemd tussen drie grootmachten die haar hele bestaan of niet bestaan bepalen. Wij zijn eigenlijk ook ingeklemd door die grootmachten – een stuk minder erg hoor!, maar toch ook drie grootmachten die onze agenda, onze beurs, onze wetgeving en defensie bepalen: Europa, de VS en opkomende China. Het spel der grootmachten lijkt gewoon oneindig door te gaan op deze wereld: machtige wereldrijken die hun imperium op de kaart willen zetten..., die elkaar in de weg zitten met een handelsoorlog of een ander conflict waar de beurzen van alle landen zenuwachtig op reageren... Machtige landen die maar kunnen roepen en doen... Waar is God in het geheel? Habakuk is verbijsterd... En moet hij nu zelfs Gods hand willen zien in die ene grootmacht die zijn volk op dit moment helemaal kapot maakt? Stuur God dan nu echt die grootmacht, de Chaldeeën, om Zijn eigen volk terecht te wijzen? Is dat Gods hand? Zijn dat Zijn schone, heilige handen?

Wat zegt dit over God?

Tja, wat zegt dit over God...? Dat was onze eerste vraag, nadat ik het hoofdstuk zou hebben uitgelegd...

In ieder geval is God een God van recht. Daar houdt Habakuk God aan, door als het ware een aanklacht in te dienen bij God van recht en gerechtigheid. Maar God komt daar later Zelf ook op terug. Hij zal inderdaad het onrecht straffen. Eerst door de Chaldeeën te sturen om Juda tot bezinning te brengen. God zal heel die corrupte handel en wandel volkomen plat leggen door de invasie van die vreselijke vijand. Maar Habakuk krijgt ook te horen, als hij protest blijft aantekenen, dat er nog iets anders zal gaan gebeuren. Binnen een bepaalde tijd zal het visioen dat Habakuk straks krijgt (hoofdstuk 2), werkelijkheid worden. God zal Zelf komen en orde op zaken stellen en recht brengen, zo krijgt Habakuk in dat visioen te zien. Het zal misschien lang duren..., veel langer dan verwacht misschien..., maar 'het komt zeker, het zal niet wegblijven' (2,3), want: God is een God van recht. Het onrecht zal niet straffeloos blijven doorgaan. Gods geduld houdt een keer op. Dus toch nog een troost. Een heerlijke troost. En... een geweldige ernst. God zal de verhoudingen omkeren. Laatsten zullen de eersten worden en eersten de laatsten. Hoogmoedigen zullen worden vernederd en vernederden zullen worden verhoogd. Want God zal recht doen, zo klinkt het heel de Bijbel door. Ja, ook liefde. Ook vergeving. Ook troost. Dat zijn allemaal Bijbelse grondwoorden..., maar laten wij God niet al te lieflijk, zoet en knus voorstellen... Vlijmscherp is namelijk ook de boodschap in de vele gelijkenissen van de Heere Jezus, wat betreft het onrecht (bijv. de rijke man en de arme Lazarus, Lukas 16). God zal landen, volken, mensen oordelen... en het oordeel van God

begint altijd bij degenen die het dichtst bij God mogen zijn: bij Juda, zoals in de tijd van Habakuk. Bij Israël. Bij de kerk. Aan de deur van mijn eigen hart.

Maar *hoe* Gods weg richting dat oordeel loopt, daar kunnen wij beperkte mensen niet bij. Het is onthutsend om te horen dat het gruwelijke Babylonische leger door God werd ingezet als strafmaatregel. Dat was zoiets als het Derde Rijk. Zoiets als de IS anno nu. Gebruikt God zulke gruwelijke middelen? Zijn dergelijke middelen niet veel erger dan de kwaal? ... Ik kan me Habakuks verbijstering wel voorstellen...

Ik denk ook dat wij ook heel voorzichtig moeten zijn in deze dingen... en niet te snel 'Gods oordeel' aan dergelijke gruwelijke dingen moeten verbinden. Maar aan de andere kant: wat zegt het over mijn geloof als ik nergens Gods hand in kan zien, dan alleen in de positieve, mijzelf-bevestigende dingen? Zou de God van Israël en Juda anno nu niet meer oordelend en zuiverend te werk gaan, zoals Hij de eeuwen door te werk is gegaan? Zou Hij nu niet meer gebruik maken van landen en grootmachten..., grootmachten die – in het beeld van Habakuk – met hun net talloze vissen ophalen en zichzelf prijzen om hun prachtige netten? ... Zeg niet dat dit na het Nieuwe Testament, na de komst van Jezus allemaal anders is geworden... Ik citeer Paulus tijdens een van zijn heftige discussies met zijn joodse volksgenoten over Jezus. Paulus haalt in de discussie opeens de tekst van Habakuk erbij en zegt: *Pas dan op dat u niet overkomt wat er gezegd is in de profeten: Zie, verachters, verwonder u en verdwijn, want Ik verricht een werk in uw dagen, een werk dat u niet zult geloven als iemand het u vertelt*' Voor Paulus waren die woorden van Habakuk uiterst actueel. God gaat Zijn ongekende gang. God werkt inderdaad door landen en grootmachten heen. God voltrekt Zijn plan van oordeel en vergeving, recht en herstel ook nu, misschien wel tegen onze eigen verwachtingen in.

Ingewikkeld. Je komt daar niet zomaar mee klaar. Maar uiteindelijk is het ook bevrijdend. Gods weg gaat inderdaad door de duisternis. Gods plan voltrekt zich zelfs via de grootmachten van Egypte, het Assyrische Rijk en het Chaldeeuwse rijk. Hoe donker, hoe onbegrijpelijk! Maar Gods route ging verder. Gods weg ging dwars door de soldatenkazerne waar Jezus in het gezicht werd gespuwd. Gods route ging dwars over de geselplaats waar de Zoon van God met een geselriem werd geslagen. Zijn weg ging dwars door de duisternis van Golgotha. Dwars door de doodse stilte van de graftuin, waar Jezus was begraven. Gods weg van oordeel en herstel is diep... is ongekend... maar gaat recht naar zijn doel: een nieuwe hemel en nieuwe aarde, waarop gerechtigheid woont.

Wat zegt dit over ons?

Ik vertelde u dat ik Habakuk zo bewonder: zijn roepen, hoe Habakuk een beroep deed op Gods eer, als de God Die had beloofd recht en gerechtigheid te doen. Wat zou het mooi zijn als u en ik anno nu deze plaats van Habakuk zullen innemen en zijn roepen zullen overnemen. God aanroepen voor deze wereld. Het tot God uitroepen, vanwege alles wat ons doet huiveren, tot tranen brengt. Niet vanwege teleur-stelling of frustratie uit de verbinding met God stappen, maar juist in die verbinding blijven staan..., plaatsvervangend voor allen die geen stem meer hebben of niet weten tot Wie zij moeten roepen. Zo tot God blijven bidden. De priesterlijke taak van voorbede voor het volk. De taak van kerk voor de wereld. Hier in ons midden mag worden geroepen, geklaagd, God op Zijn eer aangesproken worden. Om juist in het roepen dat wij God soms totaal niet opmerken, God te vinden.

En natuurlijk... bij het woord hoort ook de daad. Bij roepen hoort ook je eigen roeping. De echo van onze aanklacht richting God kaatst terug... tot in je eigen hart. Wat doe ik aan het onrecht en de ongelijkheid, de conflicten en sores ver weg en dichtbij?

Habakuk roept. Dat is een oproep aan ons. Maar Habakuk wist ook van ophouden. Omdat het uiteindelijk allemaal toch geen zin had? Nee, om nadat hij zich schor geroepen heeft, stil te worden voor God en het van God te verwachten. Hiermee begint voor Habakuk een nieuw hoofdstuk, letterlijk en figuurlijk. ... Als Habakuk heeft geroepen en geklaagd, heeft gebeden en zijn ziel heeft uitgestort, dan gaat hij op zijn wachtpost staan, zo zegt hij. Zoals een soldaat op de stadsmuur de wacht houdt en in de verte tuurt of er iets aankomt, zo houdt Habakuk de wacht. Misschien wel letterlijk op de stadsmuur. Of misschien wel bij de tempel. Of misschien wel in zijn binnenkamer in huis. In ieder geval: Habakuk wacht. Hij wacht op God.

Wachten is een onderdeel van het geloof. Niet bepaald het gemakkelijkste onderdeel. Als je bedenkt wat er al allemaal aan gedachten en gevoelens in je opkomt, als je lang bij de kassa staat, of als iemand voor je bij een groen stoplicht blijft stilstaan... Zinloze tijd! ... Maar laat nu 'wachten' in het geloof heel heilzaam zijn... Onderdeel van ons geloof...

Wachten. Wachten op Gods antwoord... Wachten op Gods ingrijpen... Wachten op wijsheid in een keuze die je moet maken... Stil worden voor God..., de dingen loslaten..., jezelf overgeven..., de dingen in Zijn handen leggen... Wat zal het voor onze geloofsbeleving betekenen dat wachten tot een zinloze activiteit is geworden in onze maatschappij? Wat zal het voor ons vertrouwen op God betekenen dat wij vaak niet meer kunnen wachten? Ik ben bang dat wij de schade nauwelijks kunnen overzien eigenlijk...

Habakuk ging op zijn wachtpost staan. Hij begreep God niet, zo heeft hij eerlijk gezegd. Hij kon er niet bij. Maar dat deed hem niet weglopen. Of zijn ambt neerleggen. Deze pijn en dit onbegrip deden hem juist opstaan. Op wacht gaan staan. ... Zullen wij naast hem gaan staan? Even onze actielijstjes en bucketlists en targets op de grond wegleggen. Ja, stel je vragen maar aan God. Roep maar. Schreeuw maar. Maar vervolgens... stil worden... wachten...

Ik lees daar iets in van *ontzag*, van *diepe eerbied* voor God. God nu het Woord geven. Want God heeft het eerste woord. Ontzag en eerbied voor God. Maar ook een *vertrouwen*, een zekerheid. Je gaat niet buiten op de stoep staan, als je niet weet of iemand komt en wanneer iemand komt. Habakuk was er zeker van dat God zijn roepen niet onbeantwoord zou laten, ook al wist hij dat het antwoord heel iets anders kon zijn dan hij zou hopen of denken. Wachten. Dat is: ontzag en eerbied hebben voor God. God laten zijn en Hem het woord geven. Maar ook: zeker zijn van Gods antwoord. Zo iets moest Habakuk ook met koeienletters op een bord schrijven voor ieder die voorbij zou lopen: als Hij uitblijft, verwacht Hem. Of: als het uitblijft, verwacht het! Blijf wachten en verwachten! ... De rechtvaardige zal door zijn geloof leven, sprak God tot Habakuk. De rechtvaardige zal door het geloof leven. De rechtvaardige die nu door het leven geslagen wordt... eerst door zijn corrupte Judese leiders, daarna nog een keer door het leger van de Chaldeeën..., die rechtvaardige die misschien wel omkomt in zijn ellende... hij zal toch leven. God zal leven geven.

Zullen wij deze week op onze wachtpost gaan staan? Laten wij bidden voor de nood van de wereld. God aanroepen, oproepen, een beroep doen op Zijn recht en gerechtigheid. En laten wij ook stil worden voor God... en het van Hem blijven verwachten. Ook als het langer duurt... of volkomen anders gaat dan verwacht. Zijn redding komt. Oordeel en recht, redding en herstel. Ik blijf de HEER verwachten.